

Eduskunta, Hallintovaliokunta

LAUSUNTO

25.5.2026

Viite: Hallintovaliokunnan kokous 27.5.2026

EOAK/4344/2026: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tullilain 9 luvun otsikon ja 61 §:n muuttamisesta, [HE 28/2026 vp](#)

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamieheltä lausuntoa edellä mainitusta hallituksen esityksestä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tullilain tiedoksiantoa koskevaa sääntelyä. Tavoitteena on ajantasaistaa Tullin tiedoksiantomenettely huomioiden erityisesti Tullin toimintaympäristön digitalisoituminen.

Esityksen tarkoituksena on, että Tullin asiointipalveluissa asioivalle tiedoksiannot toimitettaisiin lähtökohtaisesti sähköisesti. Asiakas saisi paperisen tiedoksiannon pyynnöstä. Sähköinen tiedoksianto olisi yleislakiin (Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa) esitetyllä tavalla mahdollista ilman suostumusta myös sellaiselle vastaanottajalle, joka on Suomi.fi-viestinvälityspalvelun käyttäjä. Esitys olisi lähtökohdiltaan yleislakiin esitetyn mukainen, mutta siinä olisi huomioitu tullitoiminnan erityispiirteet sekä tullausmenettelyjen massaluonteisuus. Tullilaissa sähköinen tiedoksianto ei edellyttäisi sähköisen yhteystiedon yksilöintiä heräteilmoituksille, eikä sähköinen tiedoksianto toisaalta estyisi, vaikka asiakas ei haluaisi vastaanottaa ilmoituksia.

Esityksellä pyritään varmistamaan, että kaikille sähköiseen asiointiin kyvykkäille Tullin asiakkaille voitaisiin antaa Tullin päätökset ja asiakirjat tiedoksi sähköisesti ja hyödyntää Tullin sähköisen asioinnin palvelua tehokkaasti (s. 17). Paperipohjainen tiedoksianto jäisi käyttöön lähinnä tilanteissa, joissa sähköinen asiointi ei ole mahdollista.

Esitän kunnioittaen lausuntonani seuraavaa.

1 Yleistä

Eduskunnan oikeusasiamies on 19.8.2025 antanut luonnoksesta hallituksen esitykseksi lausunnon ([EOAK/4560/2025](#)) valtiovarainministeriölle. Oikeusasiamiehen lausunnon sisältöä ja siinä esitettyjen näkökohtien huomioimista on selostettu käsiteltävän esityksen jaksossa 6 (s. 26).

Totean pitäväni perusteluna esityksen lähtökohtana olevaa sähköisen tiedoksiannon etusijaa viranomaisten sähköisiä palveluja käyttäville. Siirtyminen ensisijaisesti sähköisiin tiedoksiantoihin viranomaistoiminnassa nopeuttaa asioiden käsittelyä, parantaa tietoturvaa ja saattaa parhaimmillaan keventää hallinnollista taakkaa ja vähentää työvaiheita.

Tiedoksiantosäätelyyn ehdotetut muutokset ovat merkityksellisiä erityisesti perustuslain 6 §:n ja 21 §:n turvaamien perusoikeuksien kannalta. Lähtökohtaisesti sähköisen tiedoksiannon lisäksi yleisestikin sähköisen asioinnin lisääntymistä voidaan pitää kannatettavana. Sähköinen tiedoksianto voidaan lähtökohtaisesti katsoa edistävän perusoikeuksien toteutumista ja helpottavan ihmisten sekä yritysten asiointia viranomaisten kanssa.

Esityksessä tavoitellaan sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta sellaisille asiakkaille, joilla on kyvykkyys sähköiseen asiointiin ja sähköisten tiedoksiantojen vastaanottamiseen. Esityksen perusteella suurin osa Tullin henkilö- ja yritysasiakkaista suosii sähköistä tiedoksiantotapaa.

Korostan tiedoksiannon olevan keskeinen hallintoasian käsittelyvaihe ja viranomaisen velvollisuus. Se on edellytyksenä toisaalta päätöksen lainvoimaiseksi tulemiselle sekä toisaalta ja erityisesti yksilön oikeusturvan käyttämiselle. Tällöin tiedoksiannoissa korostuvat selkeys, ennakoitavuus ja tosiasiallinen saavutettavuus.

Kiinnitän kuitenkin aiempaan esitysluonnosta koskevaan lausuntooni viitaten edelleen huomiota siihen, että osalla kansalaisista digitaidot ovat edelleen rajalliset, ja yhteiskunnassa on henkilöryhmiä, joille sähköinen asiointi ja tiedoksianto ei ole vaihtoehto. Tällaisten käyttäjien tarpeet ja perusoikeudet on huomioitava viranomaisten palvelujen toteutuksessa.

2 Pyyntö saada päätökset ja muut asiakirjat kirjeellä

Nyt käsillä olevan Tullia koskevan esitetyn erityislainsäädännön lähtökohtana on, että jos asiakas käyttäisi Tullin asiointipalvelua kirjautumalla siihen, hänen katsottaisiin lähtökohtaisesti olevan digikyvykäs myös vastaanottamaan viranomaisen lähettämät päätökset ja asiakirjat sähköisesti.

Esityksessä mainitaan esimerkkinä, että tilanteissa, joissa henkilö on ilmoittanut lopettavansa Suomi.fi-viestien käytön ja siten jättäytynyt yleissäätelyn perusteella sähköisen tiedoksiannon ulkopuolelle, olisi hän

kuitenkin Tullissa sähköisen tiedoksiannon piirissä, jos hän ehdotetun tullilain muutoksen voimaantulon jälkeen laittaisi asian vireille Tullin sähköisessä asiointipalvelussa. Silloin kun henkilö ilmoittaisi Tullille, että hän ei halua tiedoksiantoja Tullin sähköisessä asiointipalvelussa, Tullin päätökset ja muut asiakirjat lähetettäisiin hänelle postitse edellyttäen, että hänellä ei ole käytössään myöskään viestinvälityspalvelua. Jos hän käyttäisi Suomi.fi-tunnistamispalvelua, tulisi hän sähköisen tiedoksiannon piiriin sillä perusteella, että hänellä on käytössään viestinvälityspalvelu. Tuolloin myös tullitoimintaa koskevat asiakirjat tulisivat hänelle sen kautta sähköisesti tiedoksi. Tällöinkin hänellä olisi mahdollisuus tuki kieltäytyä yleissääntelyn mukaisesti sähköisestä tiedoksiannosta (s. 19).

Edellä todetun perusteella esitetty Tullin sähköistä tiedoksiantoja koskeva sääntely menee jossain määrin pidemmälle kuin yleislakiin perustuva sähköisen tiedoksiannon sääntely. Erityissääntelyn myötä asiakkaat (erityisesti luonnolliset henkilöt) tulisivat kattavammin sähköisen tiedoksiannon piiriin kuin pelkästään yleissääntelyn perusteella.

Pidän hyvän hallinnon palveluperiaatteen näkökulmasta sekä yhdenvertaisuusperiaatteen ja henkilön oikeusturvan kannalta ongelmallisena sitä, että henkilön tulisi aina uudelleen tai tässä tapauksessa erikseen tehdä Tullille ilmoitus siitä, että hän ei käytä sähköisen asioinnin palvelua, kun hän kerran käyttää sähköistä asiointipalvelua, vaikka hän on jo aiemmin yleissääntelyyn perustuen ilmoittanut haluavansa saada päätökset ja asiakirjat postitse. Tämä on ongelmallista erityisesti sellaisten henkilöiden kohdalla, joilla itsellään ei ole todellista kyvykkyyttä tai säännöllistä mahdollisuutta vastaanottaa sähköisiä tiedoksiantoja ja jotka rajallisten kykyjensä ja mahdollisuuksiensa puitteissa esimerkiksi avustettuna tai tarvittavan laitteen väliaikaisesti käyttöön saadessaan satunnaisesti käyttävät Tullin sähköisiä palveluita.

Katson, että sääntely sisältää jonkinasteisen riskin henkilön oikeusturvan kannalta siitä, että hän ei saa myöhempiä Tullin päätöksiä ja asiakirjoja tiedoksi niissä tapauksissa, joissa hän ei joko ymmärrä tai osaa tehdä ilmoitusta siitä, että hän ei käytä sähköisen asioinnin palvelua. Korostan, että oikeusturvan toteutumiseksi viranomaisen tulee varmistaa tiedoksiannon onnistuminen ja tämä edellyttää viranomaisen tarjoaman asiointikanavan selkeyttä ja toimivuutta.

Mielestäni hyvän hallinnon vaatimusten ja henkilön oikeusturvan näkökulmasta tulisi riittävänä pitää sitä, että henkilö voi yleislainsäädännön nojalla ilmoittaa, ettei käytä sähköisen asioinnin palvelua. Tällöin sähköistä asiointia ei tulisi käyttää hänen kohdallaan tiedoksiannoissa myöskään erityislainsäädännön perusteella. Epäselväksi jää, miksi pelkkä yleissääntelyyn perustuva jättäytyminen sähköisen tiedoksiannon ulkopuolelle sekä siitä takaisin sähköisen tiedoksiannon käyttäjäksi palautuminen ei olisi riittävä myös Tullin asiointissa.

Ehdotettu sääntely vaikuttaa poikkeavan tältä myös Verohallintoa koskevasta tiedoksiantosääntelystä ja sähköisen tiedoksiannon piiriin palautumisesta. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on sähköistä asiointia verohallinnossa koskevaa lainsäädäntöä ([HE 157/2025 vp](#)) koskevassa lausunnossaan ([PeVL 60/2025 vp](#), s 4–5, kohta 13) todennut muun ohella seuraavaa:

Perustuslakivaliokunnan mukaan ehdotetun sääntelyn arviointiasetelma on sinänsä yleislaista jossain määrin poikkeava. Yleislaissa tarkoitettuun viestinvälityspalveluun tunnistautuminen voi tapahtua monen eri palvelun yhteydessä, kun taas OmaVero-palvelu on erillinen palvelu, johon kirjautuminen liittyy perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan vain verohallinnon palveluun kirjautumiseen. Perustuslakivaliokunnan mielestä ei ole kuitenkaan ongelmallista, jos jokaisella kerralla OmaVero-palveluun kirjauduttaessa on erikseen tehtävä ilmoitus sähköisen asioinnin lopettamisesta. Perustuslakivaliokunnan mielestä sääntely vaikuttaa ongelmalliselta erityisesti ottaen huomioon, että säännösehdotuksen mukaan sähköisen asioinnin lopettaminen edellyttää erikseen käsiteltävää ilmoitusta, eikä henkilö voi ilmeisesti välittömästi palvelua käyttäessään valita, että hän haluaa lopettaa sähköisen tiedoksiannon OmaVero-palvelusta. Valiokunnan mielestä sääntelyä on muutettava siten, että ilmoitus on voimassa kohtuullisen ajan, eikä jokainen OmaVero-palveluun kirjautuminen edellytä uuden ilmoituksen tekemistä ja ilmoituksen käsittelyajan odottamista. Tällainen muutos on edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä mahdollisuutta pyytää Tullilta asiakohtaisesti, että päätös tai asiakirja toimitetaan sähköisen asiointipalvelun sijasta kirjeellä, perustellaan (s. 35) tulliasioinnin luonteella. Tullin henkilöasiakkaat ovat tyypillisesti satunnaisesti asioivia, ja merkittävä osa asioi Tullin kanssa hyvin harvoin tai jopa kertaluontoisesti toisin kuin esimerkiksi Verohallinnossa. Esityksen mukaan Tullin asiointissa ei ole mahdollista tehdä toistaiseksi tai määräajan voimassa olevaa kieltäytymistä sähköisestä asiointista, vaan asiakkaiden, jotka haluavat saada päätöksensä paperimuotoisina, on tehtävä tätä koskeva pyyntö tapahtumakohtaisesti, toisin sanoen joka kerta uuden asian vireille laittaessaan erikseen.

Mikäli yleislainsäädännöstä poikkeavaa erillistä kieltäytymistä Tullin sähköisestä asiointista pidetään tarpeellisenä ja oikeasuhtaisena – toisin kuin olen edellä esittänyt – tulisi Tullin asiakkaalle perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti turvata mahdollisuus valita sähköisen tiedoksiannon lopettaminen välittömästi palvelua käyttäessään. Nähdäkseni asioinnin satunnaisuus nimenomaan korostaa tarvetta voida kieltäytyä sähköisestä tiedoksiannosta yleislaista poikkeavalla tavalla mahdollisimman helposti ja yksiselitteisesti. Erillisen, tapauskohtaisesti toistettavan erillisen pyynnön edellyttäminen lisäisi tarpeettomasti esityksessäkin tunnistettua (s. 42–43)

riskiä siitä, että sähköisesti tiedoksi annettu päätös tai muu asiakirja ei tosiasiallisesti tavoita Tullin asiakasta tai tämän edustajaa. Tullin asiakkaalla ei ole asiointin satunnaisuuden ja muiden tekemien lähetysten yllätyksellisyyden (esim. lahja) vuoksi vastaavaa mahdollisuutta ennakoida saavansa Tullilta tiedoksiantoja kuin mitä Verohallinnossa pääosin on.

3 Lopuksi

Vaikka esityksestä ilmeneekin painavia syitä Tullia koskevan erityissääntelyn tarpeelle, pidän lähtökohtaisesti yksilön kannalta ongelmallisena, että eri hallinnonaloille tai viranomaisille ehdotetaan säädettäväksi yleislainsäädännöstä poikkeavalla tavalla sähköisestä tiedoksiannosta. On tärkeää, että sovellettavan lainsäädännön tulee olla selkeää ja ennakoitavaa, tällöin yleislain merkitys korostuu sen yhdenmukaistaessa viranomaisten tiedoksiantotoimintaa. Yleislainsäädännöstä poikkeamiselle tulee olla aina esitettävissä erityiset, painavat perusteet.

En pidä täysin tyydyttävänä sääntelykokonaisuutta, joka rakentuu samanaikaisesti tullilain erityissääntelylle, asiointilain yleissääntelylle ja sähköisen asiointin tukipalveluista annetun lain ratkaisuihin nojaavalla sääntelylle. Tästä seuraa, että asiakirjojen tiedoksiantotapa voi määräytyä eri tavoin riippuen asianosaisen käyttämän asiointikanavan, viestivälityspalvelun käytön, sähköisen yhteystiedon antamisen ja asiakkaan tietyille taholle esittämän ilmoituksen perusteella.

Esitysluonnoksen mahdollistamat yleissääntelyn ja erityissääntelyn yhteisvaikutukset voivatkin muodostaa hallinnon asiakkaan näkökulmasta vaikeasti hahmotettavan kokonaisuuden, jolloin on olemassa riski, että henkilö voi kärsiä oikeudenmenetyksiä. Näkemykseni mukaan henkilön tulisi aina pystyä olemaan tietoinen siitä, miten hän minkäkin viranomaisen asiakirjat saa ja minkä sääntelyn perusteella. Tällöin Tullin antaman selkeän tiedotuksen ja ohjeistuksen merkitys korostuu, jossa huomiota on erityisesti kiinnitettävä riittävään tukeen niille, jotka eivät kykene sähköiseen asiointiin.

Oikeusasiamies
Jari Råman

Esittelijäneuvos jaostopäällikkönä
Kristian Holman

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.